

**Prof.dr Nedžad Bašić, redovni profesor, naučni savjetnik Evropskog
defendologija centra Banja Luka**

SVIJET U VELIKOJ TRANSFORMACIJI

Istina ima jednu neugodnu osobinu... “uvijek na kraju nade put do svjetlosti...”

Hladni rat i strah od nuklearne katastrofe

Samo prije 50 godina buktao je „hladni rat“ između Zapada i Istoka (između USA i Sovjetskog Saveza) koji je svakog momenta prijetio da preraste u nuklearnu katastrofu koja je mogla vratiti čovječanstvo u kameno doba. U to vrijeme diktatori su vladali u brojnim siromašnim zemljama vodeći krvave međuplemenske ratove u kojima su nepovratno razarane brojne ekonomije i institucije društva, ubijani su na najmonstruozniji način milioni i milioni nesrećnih i gladnih ljudi. U to doba Afrika se još uvijek suočavala sa bijelim rasizmom gdje je Nelson Mandela, kao ikona antirasizma, čamio u zatvoru. U Centralnoj Americi buktali su građanski ratovi, dok je curenje otrovnog plina nakon eksplozije hemijske fabrike u Bopalu u Indiji upozoravalo na tragičnu sudbinu nerazvijenih zemalja koje su upale u makaze interesa bezkrupuloznih transnacionalnih korporacija. Ubistvo Indire Gandi i masovna egzekucija pripadnika plemena Sika, koji su osumnjičeni za to ubistvo, dramatično je nagovještavala težak položaj manjinskih grupa u multietničkim zajednicama, kao što je Indija. Širom islamskog svijeta željeznom rukom vladali su osioni i brutalni vladari, vojni diktatori i vlasnici naftnih polja, dok su se prava i slobode čovjeka tretirala kao pitanja najnižeg reda. Brazilom je upravljala vojna hunta na čijem su se tragu nizali najmonsturozniji zločini protiv čovjeka. Opća slika svijet, koji se je tad nalazio na rubu ekonomske i političke katastrofe, bila je više nego tragična i pesimistična, bez ikakve nade da bi se čovječanstvo moglo naći na novim tračnicama sopstvenog oporavka.

Procvat liberalne demokratije

Pa ipak nakon samo 20 godina slika svijeta će se dramatično promijeniti. Svijet će se naći u procvatu liberalnog demokratskog razvoja. U brojnim zemljama Afrike,

Azije i Latinske Amerike, umjesto diktatorskih režima, uspostavljeni su održivi izborni demokratski sistemi. Raspad Sovjetskog Saveza, mirna reintegracija Njemačke, koja danas predvodi novu EU, političke promjene u Kini, Indiji, Brazilu i Africi, stvarali su novu globalnu političku klimu u kojoj je bila otvorena nova nada za čovječanstvo. Stotine miliona ljudi u Aziji, Africi i Latinskoj Americi izlaze iz zone ekstremnog siromaštva za nepunih deset godina. Životni vijek čovjeka i u najsiromašnijim regijama dramatično je produžen. Svako drugo dijete koje je bilo osuđeno na umiranje prije navršene 5 godine života sad preživljava. U svijetu je dramatično povećan procenat ljudi koji imaju pristup pitkoj vodi, električnoj energiji, kao i broj djece u svijetu koja pohađaju školu. Sve je manje ratnih sukoba i ubijanja i razaranja. Ekonomski rast, eksplozija trgovine, uvođenje interneta, a docnije i pametnog telefona u domaćinstva i u najsiromašnijim zemljama, stvara novu globalnu političku kulturu sa manje tenzija, manje sukoba i više tolerancije među ljudima i više povjerenja u čovjeka i više nade u bolji život. Ekspanzija demokracije i ljudskih prava osjećala se u svakom kutku svijeta. Većina ljudi osjeća snažno pulsiranje demokratskih sistemima sa slobodnim izborima i zaštitom građanskih prava. Ljudi su počeli vjerovati u djelotvornost demokratije kao sistema upravljanja. Postajali su sve svijesniji da je život u demokraciji postao izuzetno važan. Svijet je tad u fazi tehnološkog i ekonomskog razvoja u kojem dominira liberalna ekonomija.

Posljedice razvoja demokracije

Samo jednu deceniju unazad malo je ko vjerovao da će neke siromašne afričke zemlje imati razvijeniji on-line sistem školovanja od onih najbogatijih zemalja svijeta. Teško je ko mogao predvidjeti da će Kina tehnološki i ekonomski nadmašiti brojne najrazvijenije zemlje Zapada, a da pri tom nema kontrolu nad vodećom svjetskom valutom. Ko je mogao pretpostaviti da će Indija biti prva zemlja u svijetu koja će biti sposobna lansirati niskobudžetsku svemirsku sondu u orbitu oko Marsa, što je otvorilo vrata niskobudžetskoj utrci u istraživanju svemira. Teško je neko mogao znati da će potrošnja srednje klase u Aziji nadmašiti zajedničku potrošnju američke i evropske srednje klase. Niko nije mogao ni zamisliti da će žene u 21 milenija raspolagati s više bogatstva od dominantne muške loze. Ko je mogao očekivati da će svijet imati više robota nego fabričkih radnika. Ko je mogao očekivati da će se u gradovima koji zauzimaju samo 1 % zemljene površine naći više od 55% svjetske populacije koja troši više od 80% svjetske energije ispuštajući 80 % ugljen-dioksida, što će učiniti

urbanističko pitanje prvorazrednim socijalnim, ekološkim, sigurnosnim i razvojnim fokusom u ovom milenijumu. Niko nije mogao predvidjeti da će tehnološke promjene umnogome pomaknuti centar potrošnje od „bogatog“ Zapada ka „siromašnom“ Istoku, kako to navodi Mauro F. Guillen u svojoj knjizi „2030“. Ko je tad mogao zamisliti nacionalnu državu kao „digitalnu republiku“ čija je vlada virtualna, koja pomoću povezanih čipova i senzora prati potrebe i interese svog stanovništva stvarajući novi koncept suvereniteta države koji je podržan sistemom elektronskih transakcija (blockchain). Da li je neko tad mogao zamisliti da će po pitanju nacionalnih i globalnih financijskih i deviznih transakcija, valutnih politika, vrijednosti novca..., odluke donositi kompjuterski algoritmi, a ne nacionalni ministri za financije i bordovi guvernera državnih banaka najbogatijih zemalja.

Tehnološko dizajniranje svijeta

Novi tehnološki procesi koji su utemeljeni na razvoju novih tehnologija, biotehnologije, nanotehnologije, novih materijala, IT tehnologije, vještačke inteligencije (AI), algoritama mašinskog učenja..., proizvesti će novu dramatičnu sposobnost dizajniranja novih promjena u proizvodnji, do stvaranja nove globalne proizvodne strukture s novim faktorima proizvodnje i novim kulturnim, društvenim i političkim globalnim standardima. Te tehnološke promjene dovest će do promjena kako u ponašanju države i moćnih globalnih participanata, tako i u ponašanju pojedinca i grupe.

Nove tehnologije kroz poticanje sposobnosti za bržu obradu podataka i prijenos informacija stvorit će nove odnose između države, društva i tržišta, što će stubokom mijenjati odnose između države i pojedinca, čije će preživljavanje sve više dolaziti u sam fokus budućnosti čovječanstva. Svi ti procesi sasvim sigurno će utjecati na modifikaciju kriznih efekata što će čovječanstvo uvoditi u novu strukturu globalnih odnosa. Ovi procesi dovode u pitanje tradicionalne poglede na međunarodne odnose, multilateralizam i sigurnost. Kako će se fokus međunarodnih odnosa sve više preusmjeravati od geopolitičkog prostora ka sajber prostoru i na pitanje novih tehnologija i nove uloge države, to će zasigurno voditi promjeni strukture globalne moći i strukture međunarodnog sistema u 21 stoljeću. U toj novoj globalnoj strukturi moći, stabilnost međunarodnog sistema ne znači više samo fizičku sigurnost države. Novi koncept međunarodne sigurnosti sve više dobija značenje razvoja novih tehnologija, sigurnosti okoliša, kvaliteta zraka, pristup pitkoj vodi, zaštita biološke raznolikosti, poštivanje planeta i ljudske vrste, što ima značenje i ekonomske i socijalne sigurnosti. To

je zahtijevalo novo okruženje za ulaganja u tehnologiju i trgovinu, kako na nacionalnim tako i na globalnim tržištima.

Slobodno i otvoreno globalno tržište bez protekcionizma sa usklađenim tehnološkim standardima i mikroprocesorima činili su digitalnu suverenost država međuovisnim, što je izrastalo u jedan od ključnih aspekata digitalne transformacije međunarodnog sistema. Što je usklađenosti standarda više rasla to je i fluktuacija znanja, kapitala, robe i ljudi bila veća, što je imalo značenje boljeg i bržeg osiguranja opskrbe čovječanstva kritičnim resursima. Stabilnost međunarodnog sistema značila je efektivnije upravljanje globalnim migracijama uz poštivanje ljudskog dostojanstva, zaštite podataka, zaštite privatnosti, uzdržavanja od govora mržnje, što je svakako tražilo promoviranje univerzalnih standarda u korišćenju interneta. Te promjene dovest će do stvaranja nove doktrine međunarodnih odnosa koja bi mogla ponuditi novu viziju čovječanstva u ovom milenijumu.

Dramatičan sunovrat

Međutim, neće proći ni 20 godina općeg demokratskog i ekonomskog prosperiteta čovječanstva, kada će **autoritarna populistička demagogija** početi stvarati novi impuls konzervativnog nacionalizma i krajnje sumnjivog patriotizma, odmićući čovječanstvo sve dalje od modela „liberalne demokracije“ ka modelu „izborne autoritarne demokracije“ koja se sve više primiče ka modelu „personalne diktature“ autoritarnih populističkih lidera.

Ulazak u parlament omogućit će autoritarnim populistima da svoje programe unesu u sve institucije sistema pripremajući legitimni prostor za inauguraciju čvrstog i odlučnog „vođe“ koji će navodno znati i moći zaštititi interese države i naroda koji su se našla u zoni njihovih utjecaja. Kroz demokratsko inauguriranje „demokratski izabranog autoritarnog režima“, koji sve više izrasta u personalnu diktaturu autoritarnih političkih lidera, eliminira se demokratska legitimnost otpora protiv njihove „personalne diktature“ sa čime se otvara put rastakanju konstitucionalizma i demokracije u eri globalnih strukturalnih promjena što će činiti najveću prijetnju razvoju demokracije u 21 stoljeću.

Kako autoritarni populistički režimi najbolje funkcioniraju u homogenim nacionalnim i vjerskim zajednicama to redovito vodi delegitimiziranju političkih opozicionih stranaka, protjerivanju ili egzekuciji manjinskih grupa. Tada autokratski populistički režimi predstavljaju opštu volju naroda što im daje

„demokratski izborni legitimitet“ iz kojeg vuku legitimno pravo da ukinu svaku mogućnost javne kritike koja se po običaju kvalificira kao politički otpor opozicije, ili kao neprijateljske provokacije „pete kolone“ ili kao zavjera nacionalnih ili vjerskih manjina ili migrantskih grupa. Populistička prijetnja demokraciji dolazi upravo iz sfere legitimnosti demokratskog izbora populističkog autoritarnog režima (vođe) koji je na temelju tog „demokratskog izbornog legitimiteta“ ovlašten da vrše dalje političke i ekonomske promjene bez ikakvog političkog nadzora javnosti.

Pripreme za uvođenje autoritarne diktature populističkih lidera traju dugo sa puno zaglušujuće galame pune mržnje i netrpeljivosti prema manjinskim nacionalnim, jezičkim i rodnim grupama, političkim neistomišljenicima, nastojeći stvoriti privid masovnosti i opće podrške naroda. Pojačan s invazijom corona virusa, autoritarni populizam eksplozivno će stvarati sve vidljiviji porast socijalne napetosti i nepravde, potstičući zločine iz rasističke i nacionalističke mržnje, stvarajući ksenofobiju i sve izraženiju institucionalizaciju nacionalizma, rasizma, korupcije, nepotizma i kriminala. **Stvara se institucionalna nejednakost**, mržnja i odvratnost koja ima tendenciju manjinske grupe i političku opoziciju proglasiti kao opasnost za opstanak naroda. **Stvara se “kultura straha i nepovjerenja”**, u kojoj se otvaraju novi naboji mržnje i netrpeljivosti. Stvaraju se nove podjele i sukobi. Stvaraju se novi oblici nejednakosti i siromaštva. To je put prerastanja autoritarnih režima u personalnu diktaturu populističkog vođe, što danas izrasta u prepoznatljiv politički fenomen i što predstavlja razlog za veliku uzbunu i zabrinutost čovječanstva. Narastanje autoritarnog populizma i velika pandemija coronavirusa, vojna invazija Rusije na Ukrajinu, genocid Izraela počinjen u Gazi, agresija USA i Izraela na Iran, uvela je čovječanstvo u duboku krizu s puno neizvjesnosti, straha i siromaštva, što je otvorilo vrata velikoj ekonomskoj, financijskoj, političkoj i moralnoj krizi na samom početku 21 stoljeća. Stvaraju se novi imaginarni i nestvarni savezi između predatora i žrtve kako bi si obezbjedio opstanak autoritarnih vođa na vlasti. Izlaz iz ove multiplikovane krize teško je odrediti i predvidjeti u kojem će se pravcu kretati čovječanstvo do kraja ovog milenijuma. Sasvim sigurno niti će države, niti će pojedinci djelovati na isti način, niti će sva tržišta reagirati uniformno na različite mjere i akcije države i drugih institucija u međunarodnoj zajednici. Ono što je sasvim izvjesno je to da još ne postoje jedinstveni kriteriji niti jedinstven model koji bi se mogao predložiti za izlazak iz ovog neizvjesnog i zamršenog perioda razvoja čovječanstva.

Kriza povjerenja i solidarnosti

Fenomenalan rast prosperiteta na jednoj strani i neprihvatljiv i ničim opravdan rast siromaštva i nejednakosti na drugoj strani, **doveli su do paralelnog marširanja demokracije i autoritarizma.** To uporedno marširanje demokracije sa autoritarizmom, uvest će čovječanstvo u zonu novih velikih sumnji, zastoja i poremećaja iz čega će izrasti nepovjerenje u sposobnost države i međunarodnih organizacija da kreiraju i uspostave novu političku viziju opstanka i prosperiteta čovječanstva. Na toj sumnji i nepovjernju izrasta velika kriza demokracije što će voditi čovječanstvo u jednu od najdubljih ekonomskih i moralnih kriza u ovom milenijumu i u ekspanziju autoritarnog populizma.

Kriza koja je samo podstaknuta interakcijom između autoritarnog populizma i pandemije COVID-19, ali ne i produkovana time, dramatično je pokazala koliko je čovječanstvo međuvodno ali istovremeno još uvijek nedovoljno nezainteresirano da kreira ambicioznu političku platformu na kojoj bi se mogao oblikovati novi međunarodni poredak fundiran na općem konsensusu, multilateralizmu i vladavini zakona, kroz efikasnu suradnju, solidarnost i koordinaciju. Ova kriza je dramatično ukazala na sve nedostatnosti globalnog neoliberalnog poretka, nesposobnost i odsustvo volje kod država, globalnih i regionalnih organizacija i institucija, međunarodnih foruma, raznih koalicija, i samog čovjeka, da se suoče sa izazovima koje nose nove globalne strukturalne promjene koje se oštro naziru na horizontima ovog milenijuma.

Kriza koja je podtaknuta ekspanzijom autoritarnog populizma i virusnom pandemijom COVID-19, pokazala je svu krhkost, nepostojanost i odsustvo solidarnosti među državama što je dovelo u pitanje ne samo globalni zdravstveni sistem već i cjelokupnu globalnu ekonomiju, što je zaprijetilo urušavanjem međunarodnog poretka. Izostalo je koordinirano i blagovremeno informiranje o pojavi i širenju patogenog virusa, pristupu testovima, tretmanima i mjerama zaštite od infekcije kako bi se zaštitilo zdravlje ljudi. Izostao je sinhronizirani pristup u proizvodnji cjepiva i imunizaciji kao kolektivnom javnom dobru koje je moralo biti dostupno svima. Globalna platforma Access to COVID-19 Tools (ACT) Accelerator, koju je pokrenula Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) u partnerstvu sa G20, ostala je dobrim dijelom paralizovana različitim političkim interesima i nedovoljnom financijskom podrškom, što je rezultiralo slabim

slobodnim protokom podataka i problemima u licenciranju intelektualnog vlasništva. Zbog političkog i financijskog blokiranja rada Svjetske zdravstvene organizacije, izostala je blagovremena zajednička, sveobuhvatna i objektivna analiza uzroka i posljedica pandepidemije.

Autoritarni populizam odbija podržati strategiju kako ojačati Svjetsku zdravstvenu organizaciju, kako učiniti svjetsku trgovinsku organizaciju učinkovitijom, kako iskoristiti potencijale međunarodne trgovine, kako obezbjediti korektnu podršku razvijenih zemalja za nerazvijene zemlje uključujući ih u regionalne i globalne integracione procese preko ravnopravnog partnerstva, ne dovodeći ih u političku i ekonomsku podređenost i zavisnost, te time podstaći održiv rast međunarodne zajednice. Snažan je otpor autoritarnih vlasti da podrže nerazvijene zajednice u smanjenju njihovog duga radi osiguranja održivosti financiranja njihovih ekonomija, koristeći pri tome puni opseg međunarodnih financijskih instrumenata kao što su rezervna imovina Međunarodnog monetarnog fonda, posebna prava vučenja (SDR). Odbacuje se strategija koja bi omogućila ravnopravni pristup u korišćenju novih tehnologija i beneficija koje proističu iz tehnološkog razvoja što bi omogućilo nove inovacije, ravnopravan napredak, inkluziju i otvorenost društva i države.

Na samom početku 21 stoljeća ostaje otvoreno pitanje klimatskih promjena i efikasnosti ekološke zaštite. Prirodne katastrofe: poplave, požari, suše, zagađenje zraka, olujni vjetrovi...rastu geometrijskom progresijom što svake godine proizvodi velike ljudske i materijalne štete i proizvodi ogromne financijske troškove. Pored ovih akutnih klimatskih šokova još veću prijetnju nose tzv. hronični klimatski šokovi koji su danas vidljivi na globalnoj ravni i koji direktno utiču na zdravlje i na kvalitet života miliona ljudi koji prolaze kroz siromaštvo. Države koje proizvode više od 65% globalnih emisija stakleničkih plinova obavezale su se na ugljičnu neutralnost. Sve nacionalne vlade, preduzeća, gradovi i financijske institucije trebale bi se sada pridružiti globalnoj koaliciji za smanjenje emisije CO₂ na nulu prema Pariskom klimatskom sporazumu - i započeti provedbu konkretnih planova i politika. Nažalost, tih konkretnih planova i politika još nema na vidiku, zbog velikog otpora autoritarnih režima. Nema na vidiku ni jasnih i ozbiljnih inicijativa kojima bi se pokrenulo reguliranje korišćenja interneta u cilju stvaranja sigurnog, otvorenog i besplatnog globalnog digitalnog prostora gdje bi bio zagarantovan slobodan protok podataka što čine potisnu snagu nove globalne digitalne ekonomije i ekološke zaštite. Prekid obrazovanja miliona djece, što je prouzrokovano tekućom krizom, značajno će utjecati na obrazovanje novih generacija, na njihovu sposobnost razumjevanja

globalnih strukturalnih promjena, različitih kulturnih sistema vrijednosti, na prihvatanje pluralizma i poštovanje sloboda i prava čovjeka, što će svakako imati velikog utjecaja na dalje zaoštavanje odnosa između kulturnih, vjerskih i rasnih grupa, kao i na odnose između države i društva.

Preuređenje međunarodnog poretka

Susretanje AI, algoritma mašinskog učenja, biotehnologije... i pandemije COVID-19, s političkom agresivnošću autoritarne države, možda je najbliže trenutku preuređenja međunarodnog poretka. Milioni ljudi su zaraženi i ubijeni. Ekonomski krah izazvan pandemijom najgori je od Velike depresije. Mnogi će postati još siromašniji, gladniji i agresivniji. Ta bespomoćnost i siromaštvo inicirat će velike migracione pokrete stanovništva od siromašnih ka bogatima zemljama što bi moglo dovesti do rasta nacionalizma i rasizma, do daljeg propadanja demokracije i nepovjerenja javnosti u vlade, što će voditi permanentnoj pobuni siromašnih protiv nejednakosti što će tražiti novi globalni odgovor i novo globalno rješenje za ovaj fenomen u 21 stoljeću.

Više nego ikad do sad stvara se nužnost mirne kohabitacije između bogatih i siromašnih, velikih i malih, demokratskih i manje demokratskih zajednica. Globalna socijalna pomjeranja stanovništva, globalne klimatske promjene, novi bio-tehnološki algoritmi koji traže nesmetan globalni protok podataka, sve više će poticati nužnost približavanja i doticanja različitih kulturnih i eko sistema, što će prisiljavati državu da demonstrira internacionalističku i kooperativnu politiku koja donosi konkretne rezultate po pitanjima koja su izravno važna za svakodnevno preživljavanje čovjeka kao ljudske jedinice. Ove promjene iz temelja će mijenjati kulturu geostrateškog prostora u novom multilateralnom poretku, što će stvarati nove kreativne atraktivnosti između javnog i privatnog sektora, tražiti otvaranje novih neformalnih procesa (modela) pregovaranja umjesto tradicionalnih globalnih institucija, koje su previše opterećene preraspodjelom normativne moći, te stvarati nove standarde za globalno poslovno okruženje, za zaštitu privatnosti podataka, zdravlja i sigurnosti potrošača i okoliša. To će svakako tražiti i promjene u formulaciji interesa države u nastojanjima da obezbjedi globalne tržišne regulatorne kapacitete i standarde. Mijenja se struktura moći „koja se širi izvan vojne i političke moći na moć definiranu regulatornim kapacitetom i tržišnim snagama“, što traži promjenu prirode suvereniteta države, što čini najveći izazov pred kojim se je našlo čovječanstvo u 21 stoljeću.

Nova kultura suvereniteta države neminovno treba i novu strukturu multilateralnih globalnih odnosa koji bi bili efektivniji u rješavanju političkih i ekonomskih izazova posebno u zemljama sa slabom političkom infrastrukturom i siromašnim ekonomijama koje će gotovo sigurno pretrpjeti velike štete zbog dužničkog ropstva. Zemlje zajmodavci moraju pronaći novi model naplate svojih potraživanja kroz suradnju, izbjegavajući pri tom nekorektne zahtjeve u naplati duga koji bi mogli dodatno oslabiti ekonomije zemalja dužnika i proizvesti još veće siromaštvo i glad u Africi i Aziji i na drugim mjestima.

Stvaranje novog demokratskog svijeta

Bez obzira na svu agresivnost autoritarnog populizma koja je podstaknuta pandemijom Covid-19, danas se stvara novi svijet. Na još uvijek nevidljivim horizontima čovječanstva izrasta novi svijet sa novim sistemima vrijednosti, novim izazovima i novim mogućnostima, ali i sa brojnim otvorenim pitanjima, strahovima i nadanjima. Taj novi svijet u pokretu nosi i nove potreba, nove mogućnosti i nove implikacije, ali i novi način razmišljanja i novi način traženja rješenja za otvorena pitanja. Na ivici doticanja autoritarnog (zatvorenog) i demokratskog (otvorenog) svijeta, izrasta, još uvijek nevidljiv, taj „novi svijet“ koji traži novi koncept komplementarnost između poslovnog razvojno-tehnološkog koncepta i sigurnosno-političkih i ideoloških zahtjeva. Stvaranje komplementarnosti između globalne razvojno-tehnološke paradigme i globalne sigurnosno-političke strukture uvodi čovjeka u taj „novi svijet“ u kojem se stvaraju nove intuicije i generišu nove strategije kreativnog prestrojavanja odnosa između države, društva i čovjeka.

Traži se novi model kapitalizma s novom strategijom preživljavanja čovječanstva, zasnovanog na komplementarnosti interesa između države (elita), društva (pojedinka/grupe) i tržišta (korporacija). Taj model “progresivnog i odgovornog kapitalizma” koji se stvara na toj komplementarnosti interesa i vrijednosti, afirmiše strategiju multilateralne “kreativne privlačnosti” koja podstiče zajedničke vrijednosti i interese u potrazi za afirmativnom vizijom novog međunarodnog poretka, u kojem bi geopolitičko rivalstvo i konflikt između država bio potisnut na marginu, što bi otvaralo širi prostor demokratskoj reformi međunarodnog liberalnog poretka, kreirajući time “doktrinu kreativne modernosti”. Ova skica svijeta na samom početku 21 stoljeća mogla bi biti „turning point“ za novi zaokret i novu budućnost u kojoj će prava i slobode čovjeka dobiti novu strukturu i novi sadržaj kao izraz veće garancije za

preživljanje čovječanstva na višem standardu življenja, posebno onih najsiromašnji.

Iz knjige N. Bašić: DOKTRINA KREATIVNE MODERNOSTI